

Ronald de Jong

De hoofdbedekking

1 Korinthiërs 11:1-16

Voorwoord

Is het nodig iets te zeggen over de hoofdbedekking; dat is toch niet meer van deze tijd? Een opmerking in die trant hoor je vaker als dit onderwerp ter sprake komt. De praktijk onder vele christenen is zodanig, dat er op zijn minst verwarring ontstaat. Enerzijds is er een dogmatische regel die zegt: het hoort nu eenmaal zo; en anderzijds leeft de gedachte dat het behoorde bij de tijd en de specifieke situatie van de Korinthiërs.

Toch wijdt Paulus hier zestien verzen aan de hoofdbedekking; en omdat wij geloven dat de hele Bijbel het Woord van God is, heeft God ons iets met dit gedeelte te zeggen. Wat God ons hiermee te zeggen heeft, wordt alleen duidelijk als wij bereid zijn zonder onze eigen vooronderstellingen Zijn Woord te lezen – dat wil zeggen geleid door Zijn Geest, dezelfde Geest die Paulus inspireerde en die hem de woorden gaf die staan opgetekend in zijn brieven. Het is de Geest van de waarheid, waarvan geschreven staat: *‘Hij zal vanuit Zichzelf niet spreken’* (Joh. 16:13). Hij verkondigt rechtstreeks de gedachten van onze Heer en Heiland: *‘Hij zal uit het mijne nemen en het u verkondigen’* (Joh. 16:14).

Het doel van deze op schrift gestelde overdenking is alleen te wijzen op Gods Woord. Het wil niet anders zijn dan een aanmoediging Zijn Woord te lezen, te bestuderen en in de praktijk te brengen bij het geloofsleven.

Inleiding

Het thema van de hoofdbedekking komen we tegen in 1 Korinthiërs 11:1-16. De gemeenten van God (zowel gelovigen uit de Joden als uit de volken) praktiseerden de inzetting van de hoofdbedekking, zoals die in dit gedeelte wordt beschreven. Noch Paulus en zij die met hem waren, noch de gemeenten van God hadden de gewoonte hierover te twisten (vs. 16). Het was een algemeen gebruik in de gemeenten van God, en dit wijkt af van de Joodse gewoonte om de mannen ook een hoofdbedekking te laten dragen.

De Korinthiërs hadden in meerdere gevallen een verkeerde praktijk, die Paulus dan ook aan de kaak moest stellen. Zo is het ook met dit thema. Het is jammer dat vandaag de dag over dit onderwerp zoveel verschil van mening bestaat, wat leidt tot een uiteenlopende praktijk. Bijbelstudie hierover wordt vaak vermeden, omdat het tot controverses kan leiden; en zusters voelen zich erdoor soms in een minderwaardige positie gebracht. Zelf heb ik meegemaakt dat een studie over 1 Korinthiërs om deze reden moest stoppen bij hoofdstuk 10.

Eeuwenlang is er geen twijfel geweest over de uitleg en de toepassing van 1 Korinthiërs 11. Als een man aan tafel ging bidden, was het zijn gewoonte de pet af te zetten; als man en vrouw naar de kerk gingen, hadden de vrouwen hoedjes op. Deze praktijk was stevig verankerd in de traditie. Nu is een (kerkelijke) traditie nog geen bewijs dat onze praktijk goed is. Maar als een traditie wordt losgelaten, moeten wij ervan overtuigd zijn dat wij vasthouden aan Gods Woord en ons niet leiden door de tijdgeest. Hetzelfde geldt uiteraard als wij een traditie laten voortbestaan. De overtuiging dat datgene wat wij doen in overeenstemming is met Gods Woord, neemt elke aanleiding tot twist weg.

Hoofdbedekking raakt zowel de man als de vrouw, maar veelal is het onderwerp eenzijdig benaderd met betrekking tot de zusters – wat in deze tijd van emancipatie mede een reden is van het loslaten van de vroegere praktijk. Maar veel uitleg van dit Bijbelgedeelte draagt ook bij aan de controverse. Het opschrift van de perikoop in de Telos-vertaling luidt: *Hoofdbedekking*. Daarmee wordt gesuggereerd dat dit het centrale thema is.

Maar een nadere beschouwing leert dat dit gedeelte eigenlijk een diepere waarheid behandelt, waarvan de hoofdbedekking het uiterlijke teken is. Een tweetal aspecten laten iets van deze waarheid zien: namelijk het aspect van het *hoofdschap* en dat van de *heerlijkheid*. Voordat we een en ander over hoofdschap en heerlijkheid zeggen, eerst iets over het thema *bedekking*.

Bedekking

Bedekking vinden we diverse malen in de Bijbel. Al in Genesis komen we dit tegen, na de zondeval: *'Toen werden hun beider ogen geopend, en zij bemerkten dat zij naakt waren; zij hechtten vijgenbladeren aaneen en maakten zich schorten'* (Gen 3:7). De mens had gezondigd en kon niet meer zonder bedekking tot God naderen. Adam en Eva zagen hun eigen toestand. Zij namen vijgenbladeren en bedekten daarmee hun naaktheid; het was hun eigen idee om dat zo te doen.

'En de Heere God maakte voor de mens en voor zijn vrouw kleren van vellen en bekleedde hen daarmee' (Gen 3:21).

God zag ook dat de mens bedekking nodig had, alleen gaf God hem een bedekking waarvoor een dier geslacht moest worden. De bedekking die God gaf, bedekte hun naaktheid en toonde de losprijs voor hun zonde. God moest dieren offeren voor de ongerechtigheid van de mens. Een belangrijk principe dat we hieruit kunnen leren, is dat als God een bedekking geeft, Hij dan ook iets openbaart. Het bedekt het één (de naaktheid), en openbaart het ander (het offer voor de zonde). De bedekking die de mens zelf bedenkt (vijgenbladeren), gaat buiten het offer om. God laat echter Zijn genade zien door een dier te offeren, daar waar de mens schuldig is. God openbaart hiermee Zijn heerlijkheid.

Een aantal andere voorbeelden waar een bedekking is en de heerlijkheid van God openbaar wordt, vinden wij in Exodus 24:16; 40:34 en Numeri 16:42. Soms wordt de heerlijkheid (of: majesteit) zelf ook een bedekking genoemd (zie bijv. Job 40:5; Hab. 3:3). *'Zijn majesteit bedekt de hemelen.'*

In de hoofdbedekking komen we beide aspecten tegen: de openbaring van de heerlijkheid van God en de bedekking, die zelf ook heerlijkheid is zoals we later zullen zien.

In Numeri lezen we over de Gersonieten, die de verantwoordelijkheid hadden voor de bedekking van de tabernakel (Num. 3:25; 4:24-28). Dit was een taak van de Leviëten. Dat God die taak ernstig nam, blijkt uit het oordeel over Korach (Num. 16), die zijn taak als Leviëte te gering achtte en in opstand kwam tegen Mozes (Num. 16:9-10). In de bedekking van de tabernakel vinden wij prachtige beelden, die vooruitzien naar het offer van de Heere Jezus. De Leviëten begrepen het misschien niet allemaal, maar God zag het en Hij zag in die beelden het werk van Zijn Zoon, waarin Hij welgevallen heeft.

Hoofdschap

Hoofdschap gaat over leiding; het hoofd geeft richting, vgl. bijvoorbeeld een hoofd van een school. Een hoofddeksel is een teken van afgeleide autoriteit, vgl. bijvoorbeeld de pet van een politieagent, die hem gezag geeft namens de Nederlandse staat.

Hoofdbedekking heeft te maken met hoofdschap. Wij lezen in 1 Korinthiërs 11:3: *‘Maar ik wil dat u weet, dat Christus het hoofd is van iedere man, en de man het hoofd van de vrouw, en God het hoofd van Christus.’*

De volgorde in dit vers is niet: God, Christus, man, vrouw. De vrouw is in de volgorde van vers 3 in het *midden* geplaatst – dit is de plaats van bescherming. Naast het teken van autoriteit dient het hoofddeksel ook ter bescherming!

Je kunt dit vers samenvatten als: God, Christus, man, vrouw. Oppervlakkig gelezen lijkt dit zo, echter Christus is ook God. En daaruit blijkt dat het hier niet gaat over minderwaardigheid (hoewel God oneindig ver boven de mens staat), maar in de eerste plaats over hoofdschap (= orde). Ook de volgorde in dit vers ondersteunt dit. Het gaat hier niet over onderdanigheid; vrouwen moeten onderdanig zijn aan hun eigen mannen, niet aan de man in het algemeen (Ef. 6:22).

We vinden dus drie parallelle ordes:

1. God – Christus;
2. Christus – man;
3. man – vrouw.

Man en vrouw zijn gelijk als het gaat om de genade (Gal. 3:28), maar verschillend als het gaat om hoofdschap. Man en vrouw beelden iets uit op aarde van het hoofdschap van God en van Christus. Dit uitbeelden op aarde is ook van belang voor de engelen (vs. 10), hierover later meer.

Paulus verklaart waarom de orde man-vrouw zo is in vers 8: *‘Want de man is niet uit de vrouw; maar de vrouw uit de man; want de man is ook niet geschapen om de vrouw, maar de vrouw om de man.’* Paulus geeft dus twee redenen: ten eerste komt de man rechtstreeks uit Gods hand voort en de vrouw uit de man (zijn rib); en ten tweede is de vrouw geschapen om de man. Het gaat hier om de man en de vrouw in hun algemeenheid, de soortnaam man en de soortnaam vrouw. Hoofdschap heeft met man-zijn en vrouw-zijn te maken, en staat los van de huwelijkse staat van mannen en vrouwen.

‘Evenwel is noch de vrouw zonder de man, noch de man zonder de vrouw, in de Heer.’ In de orde die God Zelf geeft, zijn man en vrouw geen onafhankelijke wezens. Ze hebben elkaar nodig en zijn van elkaar afhankelijk als gelovigen in de Heer.

Heerlijkheid

Een ander aspect van de hoofdbedekking houdt verband met het onderwerp *heerlijkheid*. In 1 Korinthiërs 11:7 staat: *‘Want de man behoort zijn hoofd niet te dekken, daar hij het beeld en de heerlijkheid van God is; maar de vrouw is de heerlijkheid van de man’.*

Dit aspect is anders dan het hoofdschap, de man is namelijk het beeld en de heerlijkheid van God. Hier staat niet *Christus*, zoals bij het hoofdschap. De man moet zijn hoofd niet dekken, omdat hij het beeld en de heerlijkheid van God is. Door het hoofd onbedekt te laten, wordt die heerlijkheid uitgebeeld. Glorie of heerlijkheid is iets wat van binnenuit komt, en van buiten zichtbaar wordt. Zo is de man geschapen en door Gods adem tot leven gebracht, en is hij daarom de glorie van God. De vrouw is geschapen uit de man, zijn rib werd bekleed en daarmee is de vrouw de glorie van de man: het beste dat ooit uit de man is voortgekomen.

‘Daarom behoort de vrouw een macht op haar hoofd te hebben ter wille van de engelen’ (vs. 10). Omdat de vrouw de heerlijkheid van de man is, wordt zij bedekt. Het gevolg is dat de heerlijkheid van de mens niet zichtbaar is naast die van God. Zonder de zondeval zou er geen bedekking nodig zijn, en zo symboliseert de hoofdbedekking tevens de gevallen glorie van de mens.

‘Maar als een vrouw lang haar draagt, is het een eer voor haar, omdat haar het lange haar tot een sluier gegeven is’ (vs. 15). Het lange haar dat een bedekking (sluier) is voor de vrouw, is tegelijkertijd haar eer (heerlijkheid). Het lange haar bedekt de vrouw (= de heerlijkheid van de man), maar is tegelijkertijd haar eigen heerlijkheid. Deze bedekking is dus de heerlijkheid van de vrouw, en die moet dan ook bedekt worden. De hoofdbedekking is dus een *dubbele* bedekking (lange haar + ‘macht’), die de heerlijkheid van de man en van de vrouw (= de heerlijkheid van de mens) bedekt, opdat de heerlijkheid van God alleen zichtbaar is. God geeft Zijn eer aan niemand anders (Jes. 42:8).

Lucifer was vóór zijn val een beschuttende (bedekkende) cherub (Ezech. 28:14). Maar hij accepteerde de autoriteit van God niet en wilde aan God gelijk zijn. Bij de zondeval verleidde de satan de vrouw door ook haar voor te spiegelen aan God gelijk te zullen worden. Zij werd verleid en ging in tegen Gods autoriteit, en als

gevolg hiervan viel de hele schepping in de zonde. De engelen hebben het scheppingswerk van God aanschouwd en zij juichten (Job 38:7), maar zij hebben ook de rebellie van de mens tegen Gods autoriteit gezien. In Christus zijn wij een nieuwe schepping geworden (2 Kor 5:17), die vrijwillig Gods autoriteit aanvaardt – en dit wordt door de hoofdbedekking tot uitdrukking gebracht. Zo heeft de hoofdbedekking tot doel Gods heerlijkheid te laten zien in de hemelse gewesten (Ef. 3:10), hoe Hij door Christus' werk aan het kruis zondige mensen heeft teruggebracht onder Zijn gezag. God heeft hiermee een bijzondere bediening aan de zusters toevertrouwd!

De toevoeging 'ter wille van de engelen' is ook een waarschuwing! Sommige engelen hebben hun plaats verlaten, laten wij als broeders en zusters dat niet doen. Hoofdbedekking is dus ook een verkondiging '*aan de overheden en de machten in de hemelse gewesten*' (Ef. 3:10). Zo krijgt de toevoeging '*ter wille van de engelen*' ook een andere betekenis. De hoofdbedekking is een verkondiging van de heerlijkheid van God, en de broodbreking een verkondiging van de dood van de Heer (1 Kor. 11:26).

Deze verkondiging maakt ook meteen duidelijk *waar* de hoofdbedekking haar plaats heeft, namelijk op het terrein waar Christus het Hoofd is. Het is immers de gemeente die verkondigt, en daar is Christus ook het Hoofd (Ef 1:22; 6:23). In het gezin is de man het hoofd (Ef. 6:23). Het gezin verkondigt Gods liefde aan anderen, door de liefde tussen man en vrouw.

In de wereld is de satan de overste (Luk. 4:5-6; Joh. 12:31; 14:30; 16:11). In de wereld verkondigen wij 'de deugden van Hem...' (1 Petr. 2:9); daar is geen sprake van hoofdschap, evenmin van man of vrouw (Gal. 3:28), maar hebben wij allen (man en vrouw) de persoonlijke taak om van Hem te getuigen.

Veelgestelde vragen

Een zuster bidt of profeteert niet hardop in de samenkomsten, dus is hoofdbedekking in de samenkomsten niet nodig (1 Kor. 11:5).

Het gaat in dit gedeelte niet over het spreken van zusters, dit komt in hoofdstuk 14 aan de orde en daaruit kunnen we concluderen dat het zusters niet is toegestaan te spreken in de gemeentelijke samenkomst. In de gemeente te Korinthe gebeurde het wel, en dan nog wel zonder hoofdbedekking. In de gemeente te Korinthe waren veel misstanden, en Paulus behandelt ze één voor één. Paulus behandelt eerst de orde tussen personen, en pas later de orde in de samenkomst. Dat hoofdbedekking losstaat van het bidden of profeteren, kunnen we ook uit de tekst in vers 5 en 6 concluderen (zie onder syllogismen).

Het lange haar van de zusters is een bedekking, dus is een andere hoofdbedekking niet nodig (1 Kor. 11:15).

Het gaat om een dubbele bedekking, zoals hierboven betoogd. Tevens zou dit in strijd zijn met vers 6: *'maar als het voor een vrouw een schande is zich het haar te laten afknippen of zich te scheren, laat zij zich dan dekken.'* Hoofdbedekking heeft te maken met hoofdschap en heerlijkheid, het lange haar met de natuur. De les van het lange haar van de vrouw en het niet lange haar van de man geldt in alle omstandigheden, voor alle tijden en plaatsen.

Hoofdbedekking heeft toch te maken met de tijd van de gemeente in Korinthe, en de specifieke situatie van immoraliteit?

Dit is een gevaarlijke redenering, en ze gaat uit van kennis buiten de Bijbel om en kennis die niet voor iedereen beschikbaar is. Dit lijkt op wat binnen het rooms-katholicisme gebeurt: je kunt als leek niet alles weten en hebt iemand anders nodig die je de betekenis uitlegt. Met culturele redeneringen kan elk punt van gehoorzaamheid of onderwerp dat we niet begrijpen in de Bijbel worden weggeredeneerd. Antwoorden kunnen we alleen vinden als we Schrift met Schrift vergelijken in gebed, en geleid door Gods Geest. Het culturele argument kan trouwens vrij eenvoudig worden weerlegd. Paulus zegt niets over immoraliteit in dit verband, maar hij wijst op de scheppingsorde; en de brief aan Korinthe is verder ook aan alle gelovigen gegeven (1 Kor. 1:2).

Hoofdbedekking is niet samenkomstgebonden.

Dit wordt vaak gesteld vanwege het bidden en profeteren (vs. 5); zie hierboven. Daarom denken velen dat 1 Korinthiërs 11 in twee delen uiteenvalt, namelijk t/m vs. 16 waar het over de scheppingsorde gaat, en vanaf vs. 17 t/m hoofdstuk 14 waar het over het samenkomen van de gemeente gaat.

Hoofdstuk 11 is echter een eenheid, en wel om de volgende redenen:

- a. De opbouw van hoofdstuk 11 is een eenheid:
 - hoofdschap (1-4); symbolen: man onbedekt, vrouw bedekt (4-16);
 - herdenking van het Hoofd (vs. 17v.); symbolen: brood en drinkbeker (vs. 23-26).
- b. *'En ik prijs u'* in vers 1, tegenover het *'ik prijs u niet'* in vers 17.
- c. Verkondiging t.o.v. de hemelse gewesten en op aarde (11:10, 26).
- d. De verwijzing naar de gemeenten in vers 16.
- e. De opbouw van de hoofdstukken 11 t/m 14, met sterker wordende uitdrukkingen:
 - *'...zoals ik ze u heb overgeleverd'* (11:1);
 - *'Want ik heb van de Heer ontvangen, wat ik u ook heb overgegeven'* (11:23);
 - *'...dat wat ik u schrijf een gebod van de Heer is'* (14:37).
- f. De hoofdstukken 11 t/m 14 beginnen met orde betreffende personen (hoofdschap), en eindigen met orde in de gemeente.

Het onderkennen hiervan plaatst de hoofdbedekking in de sfeer van het samenkomen als gemeente, daar waar onze Heer het Hoofd is, waar Hij wordt herdacht en waar Zijn heerlijkheid centraal staat. De grondslag van het samenkomen is niet de eenheid van het lichaam van Christus, zoals veelal wordt geleerd. In dit geval zouden geen gelovigen kunnen worden uitgesloten (bij tuchtmaatregelen). De werkelijke grondslag van het samenkomen is het hoofdschap van de Heer Jezus, zowel in ons persoonlijk als gemeenschappelijk leven. Als Paulus de orde omtrent het samenkomen ter sprake brengt, begint hij met de grondslag en de wijze waarop daaraan uitdrukking wordt gegeven.

Het samenkomen als gemeente, of het nu is in een lokaal, voor broodbreking, woorddienst, bidstond of bijbelbespreking, of gebeurt in een woning, wordt ook gezien in de hemelse gewesten; en de veelvoudige wijsheid van God wordt daardoor bekendgemaakt (Ef. 3:10). In dit schouwspel hebben broeders de verantwoordelijkheid de heerlijkheid van God niet te bedekken, door geen

hoofdbedekking te dragen; en zusters de verantwoordelijkheid door middel van de hoofdbedekking de menselijke heerlijkheid te bedekken, zodat alleen de heerlijkheid van God wordt gezien.

Een verschil van mening over hoofdbedekking mag blijven bestaan, het is geen hoofdzaak (zie vers 16).

Vers 16 wordt vaak gelezen in de zin van: men moet er niet over twisten, laat ieder zijn eigen geweten volgen. Dit is niet de goede uitleg van dit vers. Paulus legt in vijftien verzen uit waartoe de hoofdbedekking dient en hij wil juist een einde maken aan discussies hierover.

Het hele gedeelte over hoofdbedekking ligt als het ware ingeklemd in Bijbelse tradities. Het begint met het vasthouden aan de inzettingen (tradities) door Paulus overgeleverd (vs. 2), en het eindigt met de gewoonte (traditie) niet te twisten (vs. 16). Het vasthouden aan tradities, voor zover gebaseerd op Gods Woord, is een goede zaak. En de oproep in het eerste vers: *'Weest mijn navolgers, zoals ook ik van Christus'*, laat zien dat de bron Christus is.

Hoofdbedekking is toch alleen van toepassing voor de gemeente te Korinthe?

Deze vraag kan met een verwijzing naar 1 Korinthiërs 1:2 beantwoord worden. De hele brief, dus inclusief hoofdstuk 11, is geschreven aan *'allen, in elke plaats, die de naam van onze Heere Jezus Christus aanroepen.'*

Het is toch een persoonlijke verantwoordelijkheid, niet van de gemeente?

Uiteraard is gehoorzaamheid aan Gods Woord een persoonlijke verantwoordelijkheid; maar bij het ongedekte hoofd van de vrouw en het bedekte hoofd van de man is er sprake van *oneer*. In beide gevallen krijgt God niet de eer die Hem toekomt, en daarmee wordt het (voor zover dit het samenkomen van de gemeente betreft) een zaak van allen. Wij kunnen als gemeente onze gehoorzaamheid niet afdoen met de persoonlijke verantwoordelijkheid, daar waar de Schrift duidelijk is. Zie Richteren 21:25: *'Ieder deed wat goed was in zijn ogen.'*

Symbolen behoren bij het Oude Testament, en hoofdbedekking is toch een symbool?

Het is inderdaad juist dat in het Oude Testament veel meer symbolen voorkwamen dan in het Nieuwe Testament. Toch zijn er wel degelijk symbolen voor de christen, en wel vier:

1. de doop;
2. het avondmaalsbrood;
3. de drinkbeker;
4. de hoofdbedekking.

Syllogismen (1 Kor. 11:5-6)

Een syllogisme is een logische redenering (Van Dale); en hoewel Gods Woord ver boven menselijke logica uitgaat, kan logisch redeneren ons soms duidelijkheid geven. In dit gedeelte vinden we de volgende syllogismen met een logische gevolgtrekking.

1. Voor een vrouw is bidden of profeteren met een ongedekt hoofd een schande (vs. 5). Een geschoren hoofd hebben, is hetzelfde als bidden met een ongedekt hoofd (vs. 5).

Dus: een geschoren hoofd is een schande

2. Als het een schande is een geschoren hoofd te hebben, laat zij zich dan dekken (vs. 6). Een geschoren hoofd is een schande (zie syllogisme 1).

Dus: een zuster moet het hoofd bedekken

Let op dat de conclusies uit deze syllogismen losstaan van het bidden of profeteren. Een geschoren hoofd is een schande (zie ook Deut. 21:11-12), dus moet zij zich bedekken.

Ten slotte

Als wij bedenken wat wij met de hoofdbedekking uitdrukken, dan mag het toch geen vraag meer zijn of wij dit in de praktijk willen brengen? Of dat wij twijfelen dat het nog voor deze tijd is? Geve God ons moed en kracht om aan Zijn Woord vast te houden, en daar waar we zijn afgeweken terug te keren. Hij zal het zeker zegenen.

Bronnen:

Aanbevolen voor verdere studie: 'De hoofdbedekking', door Timothy Nelson (uitg. Den Hertog, Houten);

'Glories seen and unseen, a study of the head covering', door Warren Henderson (www.gospelfolio.com).

